

* چکیده پژوهش *

این مطالعه بصورت مقطعی در استان مازندران در سال ۱۳۷۷ با عنوان «ارزشیابی شبکه‌های بهداشت درمان استان مازندران و مقایسه با استانداردهای کشوری» انجام شده است. هدف اصلی از انجام این پژوهش، بررسی مقایسه‌ای وضعیت شبکه‌های بهداشت و درمان از لحاظ شاخصهای بهداشتی و شاخص‌های درمانی با استانداردهای کشوری است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، واحدهای بهداشتی درمانی وابسته به سیزده شبکه بهداشت و درمان شهرستانهای آمل، بابلسر، بهشهر، تنکابن، چالوس، رامسر، ساری، سوادکوه، قائمشهر، محمودآباد، نکا، نور و نوشهر بوده است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق مراجعه به مراکز مذکور و معاونتهای مختلف وزارت بهداشت، سازمان برنامه و بودجه و دیگر نهادهای ذیربط صورت گرفته و در نهایت تجزیه و تحلیل آنها توسط جداول و نمودارهای مناسب انجام گردید. خلاصه‌ای از نتایج بدست آمده به شرح زیر می‌باشد:

* جمعیت استان مازندران براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵، ۲/۶۰۲/۰۰۸ بوده است که ۴۹/۸ درصد را مردان و ۵۰/۲ درصد را زنان تشکیل دادند. از کل جمعیت این استان ۴۵/۹ درصد شهرنشین و ۵۴/۱ درصد روستانشین می‌باشند و ۳۶ درصد از جمعیت زیر ۱۵ سال می‌باشند.

* نسبت درصد سرباری در مناطق شهری و روستائی این استان به ترتیب برابر ۵۵/۷ و ۶۶/۴ و در کل کشور به ترتیب برابر ۷۰/۴ و ۹۰/۲ می‌باشد.

* ۹۱ درصد از جمعیت روستائی استان مازندران در سال ۱۳۷۶ تحت پوشش خانه‌های بهداشت بوده‌اند.

* ۹۳ درصد از خانه‌های بهداشت و ۸۰ درصد از مراکز بهداشتی درمانی روستائی و ۸۸ درصد از مراکز بهداشتی درمانی شهری براساس طرح مصوب وزارت بهداشت در سال ۱۳۷۵ فعال می‌باشند.

* میزان پوشش نیروی انسانی پزشکی و بهداشتی در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستائی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی به شرح زیر بوده است:

پزشک ۴۱ درصد، دندانپزشک ۲۵ درصد، کاردان بهداشت دهان و دندان ۶۷ درصد، کاردان بهداشت خانواده ۸۲ درصد، کاردان بهداشت محیط ۵۶ درصد، کاردان مبارزه با بیماریها ۵۹ درصد، کاردان آزمایشگاه ۵۵ درصد، تکنسین امور داروئی ۳۵ درصد، متصدی پذیرش و آمار ۴۹ درصد، بهیار زن ۴۹ درصد و بهیار مرد ۲۶ درصد.

* در استان مازندران به ازای هر ۱۳۹۶ نفر جمعیت ۱ پزشک، هر ۷۶۶ نفر یک تخت بیمارستان دولتی، هر ۷۹۳۹ نفر یک دندانپزشک، هر ۱۰۹۵۰ نفر یک داروخانه، هر ۱۸۵۰۷ نفر یک آزمایشگاه و هر ۴۱۰۶۲ نفر یک رادیولوژی وجود دارد.

* در بیمارستانهای تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی مازندران و وزارت بهداشت، درصد

اشغال تخت به ترتیب برابر ۴۷ و ۵۷/۵، متوسط روزهای بستری ۳/۶ و ۳/۷ و نسبت پذیرش بیمار برای هر تخت ۴۷/۱ و ۵۶/۹ می باشد.

۴۷/۶ درصد از پزشکان شاغل در دانشگاههای علوم پزشکی مازندران و بابل متخصص می باشند.

* میزان شاخصهای بهداشتی استان مازندران به ترتیب شهر و روستا و کل کشور در سال ۱۳۷۶ به شرح زیر بوده است:

میزان موالید خام ۱۳/۵، ۱۳/۲ و ۱۷/۷ در هزار، میزان مرگ خام ۲/۸، ۴/۵ و ۴/۲ در هزار، رشد طبیعی جمعیت ۱۰/۷، ۸/۷ و ۱۳/۵ در هزار، میزان باروری عمومی ۴۹، ۵۱/۵ و ۷۹/۶ در هزار، میزان باروری کلی ۱/۴۶، ۱/۵ و ۲/۶، میزان تجدید نسل ناخالص ۰/۷، ۰/۷ و روستائی کشور ۱/۲، زایمانهای انجام شده در منزل توسط ماماهاى دوره دیده ۰/۲، ۲/۲ و ۱۳/۹ درصد، زایمانهای انجام شده در منزل توسط ماماهاى دوره ندیده ۰/۵، ۲/۵ و ۲/۳ درصد، زایمانهای انجام شده در بیمارستان ۹۹/۳، ۹۵/۲ و ۸۳/۸ درصد، نسبت جنسی در بدو تولد ۱۰۰/۳، ۱۰۳/۳ و روستائی کشور ۱۰۴/۳، درصد مردهزائی ۰/۶ و ۱/۳، درصد متولدین کمتر از ۲۵۰۰ گرم ۲/۵، ۳ و روستائی کشور ۳/۰۴، درصد متولدین ۲۵۰۰ گرم و بیشتر ۹۷/۳ و ۹۶/۹، میزان مرگ کودکان زیر یک ماه ۱۰/۸، ۱۴/۱ و ۱۶ در هزار تولد زنده، میزان مرگ زیر یکسال ۱۴/۱، ۲۰/۱ و ۲۶ در هزار تولد زنده، مرگ یک تا چهار سال ۳/۴ و ۴/۶ در هزار تولد زنده، مرگ زیر ۵ سال ۱۷/۵، ۲۴/۷ و ۳۳ در هزار تولد زنده، میزان مرگ نوزاد بعلت عارضه کمبود وزن ۰/۱۱، ۰/۶ و روستائی کشور ۱/۱ در هزار تولد زنده، مرگ نوزاد بعلت نارسى ۴/۴، ۵/۷ و روستائی کشور ۷/۲ در هزار تولد زنده، مرگ نوزاد بعلت صدمات زایمانی ۰/۹، ۰/۸ و روستائی ۱ در هزار تولد زنده.

* بالاترین میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال (در ۱۰/۰۰۰ نفر جمعیت کمتر از ۵ سال) در جامعه شهری بترتیب مربوط به ناهنجاری مادرزادی به میزان ۷/۹، سایر علل مرگ به میزان ۷/۱، حوادث به میزان ۲/۷ و عفونت تنفسی به میزان ۲/۲ می باشد.

بالاترین میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال (در ۱۰/۰۰۰ جمعیت کمتر از ۵ سال) در جامعه روستائی استان و کل کشور بترتیب مربوط به سایر علل مرگ به میزان ۱۳ و ۲۷، ناهنجاری مادرزادی به میزان ۱۱ و ۷/۵، نارسى نوزاد به میزان ۶/۹ و حوادث به میزان ۳/۳ و ۶/۷ می باشد.

* ۴۶/۸ درصد از روستاها و ۶۵/۳ درصد از خانوارهای استان مازندران از آب آشامیدنی برخوردار میباشند که میزان روستاهای برخوردار در سطح کشور ۸۶ درصد میباشد.

* ۵۱ درصد از اماکن عمومی و ۵۰/۱ درصد از مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی در سطح روستاهای استان از نظر بهداشتی مطلوب میباشند.

* ۵۷/۹ درصد از خانوارهای روستایی استان مازندران از توالی بهداشتی استفاده میکنند که این میزان در سطح روستاهای کشور ۳۶/۹ درصد میباشد.

* درصد استفاده کنندگان از وسایل و روشهای مطمئن تنظیم خانواده به غیر از روش طبیعی در جامعه شهری و روستائی استان مازندران و کل کشور ۶۰/۸، ۶۷/۵ و ۵۹/۷ درصد استفاده کنندگان از کل وسایل و روشهای تنظیم خانواده ۹۰/۵، ۸۵/۳ و ۷۲/۹ بوده است.

* میزان استفاده از روشها و وسایل تنظیم خانواده در زنان همسر دار ۱۵ - ۴۹ ساله در جمعیت مورد مطالعه در سال ۱۳۷۶ در شهر و روستا و کل کشور به ترتیب برابر است با:

قرص ۲۲/۸، ۲۶/۴ و ۲۰/۹، کاندوم ۷/۷، ۵/۲ و ۵/۴، آی.یو.دی ۴/۷، ۲/۵ و ۸/۳، بستن لوله رحم ۲۲/۹، ۳۰/۳ و ۱۵/۵، بستن لوله مرد ۱/۳، ۱/۰۵ و ۱/۹، آمپول ۱/۲، ۱/۵ و ۲/۹، نورپلنت ۰/۲، ۰/۲ و ۰/۵، سایر روش مطمئن ۰/۰۷، ۰/۰۶ و ۰/۰۶، روش طبیعی ۲۸/۳، ۱۷/۷ و ۱۶/۹ درصد.

درصد استفاده کنندگان از کل وسایل و روشهای مطمئن تنظیم خانواده در طی ۶ سال (از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۶) از ۴۳/۸ درصد به ۶۷/۵ درصد افزایش یافته است.